

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാഭേശികായ നമഃ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ ഉദ്ധവഗീതാസു
॥ ഏകോനവിംശോഽധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by
Sunder Kidāmbi
with the blessings of
ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാഭേശികൻ
His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ ഏകോനവിംശോധ്യായഃ ॥

ശ്രീഭഗവാനുവാച

അഥ തേ സംപ്രവക്ഷ്യാമി സാംഖ്യം പൂർവൈർവിനിശ്ചിതം ।
യദ് വിജ്ഞായ പുമാൻ സദ്യോ ജഹ്യാദ് വൈകൽപികം ഭ്രമം ॥ 19.1 ॥

ആസീജ്ഞാനമഥോ അർഥ ഏകമേവാവികൽപിതം ।
യദാ വിവേകനിപുണാ ആദൗ കൃത്യുഗ്ധേയുഗേ ॥ 19.2 ॥

തന്മായാഫലരുപേണ കേവലം നിർവികൽപിതം ।
വാങ്മനോഭഗോചരം സത്യം ദ്വിധാ സമഭവദ് ബൃഹത് ॥ 19.3 ॥

തയോരേകതരോ ഹൃർഥഃ പ്രകൃതിഃ സോഭയാത്മികാ ।
ജ്ഞാനം ത്വന്യതമോ ഭാവഃ പുരുഷഃ സോഭിധീയതേ ॥ 19.4 ॥

തമോ രജഃ സത്ത്വമിതി പ്രകൃതേരഭവൻ ഗുണാഃ ।
മയാ പ്രക്ഷോഭ്യമാണായാഃ പുരുഷാനുമതേന ച ॥ 19.5 ॥

തേഭ്യഃ സമഭവത് സൂത്രം മഹാൻ സൂത്രേണ സംയുതഃ ।
തതോ വികുർവതോ ജാതോഹങ്കാരോ യോ വിമോഹനഃ ॥ 19.6 ॥

വൈകാരികസ്തേജസശ്ച താമസശ്ചേത്യഹം ത്രിവൃത് ।
തന്മാത്രേന്ദ്രിയമനസാം കാരണം ചിദചിൻമയഃ ॥ 19.7 ॥

അർഥസ്തന്മാത്രികാജ്ജ്ഞേതേ താമസാദിന്ദ്രിയാണി ച ।
തൈജസാദ് ഭവതാ ആസന്നേകാദശ ച വൈകൃതാത് ॥ 19.8 ॥

മയാ സഞ്ചോദിതാ ഭാവാഃ സർവേ സംഹത്യകാരിണഃ |
അണ്ഡമുത്പാദയാമാസുർമമായതനമുത്തമം || 19.9 ||

തസ്മിന്നഹം സമഭവമണ്ഡേ സലിലസംസ്ഥിതൗ |
മമ നാഭ്യാമഭൂത് പദ്മം വിശ്വാഖ്യം തത്ര ചാത്മഭൂഃ || 19.10 ||

സോഽസൃജുത്തപസാ യുക്തോ രജസാ മദനുഗ്രഹാത് |
ലോകാൻ സപാലാൻ വിശ്വാത്മാ ഭൂർഭൂവഃ സ്വരിതി ത്രിധാ || 19.11 ||

ദേവാനാമോക ആസീത് സ്വർഭൂതാനാം ച ഭൂവഃ പദം |
മർത്യാദീനാം ച ഭൂർലോകഃ സിദ്ധാനാം ത്രിതയാത് പരം || 19.12 ||

അധ്യാസുരാണാം നാഗാനാം ഭൂമേരോക്യോഽസൃജുത് പ്രഭൂഃ |
ത്രിലോക്യാം ഗതയഃ സർവാഃ കർമണാം ത്രിഗുണാത്മനാം || 19.13 ||

യോഗസ്യ തപസശ്ചൈവ ന്യാസസ്യ ഗതയോമലാഃ |
മഹർജനസ്തപഃ സത്യം ഭക്തിയോഗസ്യ മദ്ഗതിഃ || 19.14 ||

മയാ കാലാത്മനാ ധാത്രാ കർമയുക്തമിദം ജഗത് |
ഗുണപ്രവാഹ ഏതസ്മിന്നുൻമജ്ജതി നിമജ്ജതി || 19.15 ||

അണുർബൃഹത് കൃശഃ സ്ഥൂലോ യോ യോ ഭാവഃ പ്രസിദ്യതി |
സർവ്വോഽപ്യുഭയസംയുക്തഃ പ്രകൃത്യാ പുരുഷേണ ച || 19.16 ||

യസ്തു യത്യാദിരന്തശ്ച സ വൈ മധ്യം ച തസ്യ സൻ |
വികാരോ വ്യവഹാരാർഥോ യഥാ തൈജസപാർഥിവാഃ || 19.17 ||

യദുപാദായ പൂർവസ്തു ഭാവോ വികുരുത്യേപരം |
ആദിരന്തോ യദാ യസ്യ തത് സത്യമഭിധീയതേ || 19.18 ||

പ്രകൃതിർഹ്യസ്യാപാദാനമാധാരഃ പുരുഷഃ പരഃ |
സത്യാഭിവിദ്യഞ്ചകഃ കാലോ ബ്രഹ്മ തത്ത്രിതയം ത്വഹം || 19.19 ||

സർഗഃ പ്രവർത്തതേ താവത് പൗർവാപര്യേണ നിത്യശഃ |
മഹാൻ ഗുണവിസർഗാർത്ഥഃ സ്ഥിത്യന്തോ യാവദിക്ഷണം || 19.20 ||

വിരാൺമയാസ്സാദ്യമാനോ ലോകകൽപവികൽപകഃ |
പഞ്ചത്യായ വിശേഷായ കൽപതേ ഭുവനൈഃ സഹ || 19.21 ||

അന്നേ പ്രലീയതേ മർത്യമന്നം ധാനാസു ലീയതേ |
ധാനാ ഭൂമൗ പ്രലീയന്തേ ഭൂമിർഗന്ധേ പ്രലീയതേ || 19.22 ||

അപ്സു പ്രലീയതേ ഗന്ധ ആപശ്ച സ്വഗുണേ രസേ |
ലീയതേ ജ്യോതിഷി രസോ ജ്യോതി രൂപേ പ്രലീയതേ || 19.23 ||

രൂപം വായൗ സ ച സ്പർശേ ലീയതേ സോഽപി ചാഞ്ചരേ |
അഞ്ചരം ശബ്ദതന്മാത്ര ഇന്ദ്രിയാണി സ്വയോനിഷു || 19.24 ||

യോനിർവൈകാരികേ സൗമ്യ ലീയതേ മനസീശ്വരേ |
ശബ്ദോ ഭൂതാദിമപ്യേതി ഭൂതാദിർമഹതി പ്രഭുഃ || 19.25 ||

സ ലീയതേ മഹാൻ സ്വേഷു ഗുണേസു ഗുണവത്തമഃ |
ത്യേവ്യക്തേ സംപ്രലീയന്തേ തത് കാലേ ലീയത്യേവ്യയേ || 19.26 ||

കാലോ മായാമയേ ജീവേ ജീവ ആത്മനി മയുജേ |
ആത്മാ കേവല ആത്മസ്ഥോ വികൽപാപായലക്ഷണം || 19.27 ||

ഏവമൻവീക്ഷമാണസ്യ കഥം വൈകൽപികോ ഭ്രമഃ |
മനസോ ഹൃദി തിഷ്ഠേത വ്യോല്ലീവാർകോദയേ തമഃ || 19.28 ||

ഏഷ സാംഖ്യവിധിഃ പ്രോക്തഃ സംശയഗ്രന്ഥിഭേദനഃ |
പ്രതിലോമാനുലോമാഭ്യാം പരാവരദൃശാ മയാ || 19.29 ||

|| ഇതി ഉദ്ധവഗീതാസു ഏകോനവിംശോധ്യായഃ സമാപ്തഃ ||